

Zápis

z obhajoby disertační práce Mgr. Hynka Janouška

konané dne 26.1.2015

téma práce: „Teorie soudu v brentanovské škole a u raného Husserla“

přítomni: prof. Jaroslav Peregrin, doc. Jakub Čapek, doc. Vojtěch Kolman, prof. Pavel Kouba, doc. Josef Moural, dr. Petr Urban, prof. Jan Šebestík

Předseda komise prof. Peregrin zahájil obhajobu a představil přítomným kandidáta. Školitel dr. Urban seznámil komisi s průběhem kandidátova studia a jeho výbornými akademickými výsledky. Státní zkoušku kandidát složil v roce 2010, publikoval 10 recenzovaných článků, spolueditoval antologii, pomáhal s překladem Husserlových spisů, je členem tří grantů, pracuje ve Filosofickém ústavu AV ČR a učí na FF UHK. Téma jeho disertace je velmi málo zpracované a školitel ji po případném obhájení doporučuje k vydání.

Kandidát seznámil přítomné se svou disertační prací. V Brentanově době byla teorie soudu rozprostřena mezi několik disciplín, Brentano sám se snažil o deskriptivní psychologii z empirického hlediska, a přišel s pojmem psychického fenoménu, který zakládá psychologii i všechny ostatní humanitní vědy. Psychický fenomén je charakterizován třemi znaky: 1) intencionalitou, čili že se týká něčeho, 2) je to představa, nebo je na představě založen a 3) je dostupný vnitřním vnímáním. Intencionalita je důležitá pro teorii soudu, avšak neví si rady s neexistujícími předměty hovoru. Brentano se snaží námitku vyřešit terminologicky: na počátku je intencionalita vztahem k intencionálnímu předmětu, který in-existuje, mluvíme zde o předmětu v nevlastním smyslu, např. mrtvý člověk, namalovaná krajina.

Soud je psychologický fenomén s vlastností pravdivý/nepravdivý, je to reálný děj v naší mysli, fenomén vyššího řádu, který už předpokládá něco, a vztahuje se k věci jako (ne)existující. Jméno je obsahem soudu a převádí subjekt-predikátové soudy na existenční soudy. Používá se pouze aserce a negace, kvantita soudu se redukuje.

Tato představa o soudu prošla revizí během Brentanovy krize. Pokud je pravda shodou, pak vzniká námitka, co s větou „čert neexistuje“, která je pravdivá, ale není jasná její shoda s věcí. Brentano ještě reaguje zavedením nových entit ireálných a reálných předmětů, kdy ty první nejsou členové kauzálního řádu světa, ty druhé ano. Ale při jedné bezesné noci roku 1893 odmítá tuto teorii soudu při kontemplaci problému se svatbou. Mluva o neexistujících předmětech bude následně fikce, tyto jsou jenom relativy.

Brentanův žák Twardovski rozvíjí dále teorii, studuje i Bolzana, zavádí pojem intencionalní obsah, který určuje, co míníme. Trojice důležitých pojmů intence-obsah-předmět. Je kritizován za naturalizaci Meinongem i Husserlem, nezajistí prý dostatečně identitu významu. Meinong: chápe teorii soudu předmětně, identita významu je v předmětu.

Husserl naopak platonizuje, pravdy se instanciují a zaměřují nás na stavy věcí.

Poté oponenti přednesli závěry svých posudků.

Prof. Šebestík předloženou disertaci považuje za velmi zdařilou a jemu tematicky blízkou. Pozastavuje se nad krátkým časem vyčleněným k obhajobě. Podle něj Brentano moc nechápe logiku, u jeho žáků dochází k recepci i Bolzana zároveň, který je jasnější než Brentano i jeho žáci. Navrhuje překládat slovo *Beschaffenheit* jako vlastnost či atribut, na rozdíl od kandidátovy uzpůsobenosti. Na straně 218 poukazuje na to, že červeň není vlastnost, ale barva, lepší by bylo slovo červenost. Ptá se, co je předmětem subjektivní představy, je to objektivní představa?

Doc. Moural vyzdvihl, že ač se práce drží textů a místy nabývá charakteru komentáře, přesto je analyticky uchopuje. V části věnované Husserlovi je však málo sekundární literatury, nestálo by za to dočíst Martyho a dějiny recepce platonismu v devatenáctém století, až bude práce připravována pro tisk?

Kandidát Janoušek odpovídá na posudky oponentů. Souhlasí s prof. Šebestíkem, že Brentano dělá někdy logické chyby, například když tvrdí, že žlutá květina je totéž, co květinová žluť. Šebestík doplňuje, že Brentano nerefletoval anglické logiky (Boole) a odtud asi pramení jeho logická nedostatečnost. Co se týká pojmu *Beschaffenheit*, Janoušek vysvětluje, že ho má Husserl z Bolzana místo *Eigenschaft*, protože je širší, ale není jasné, jestli je to konkrétní individuální vlastnost. Podle Šebestíka ano. Janoušek dále vysvětluje dynamiku Brentano-Bolzana. Brentano je hlavně psycholog a intencionalita mu umožňuje pojmut subjektivitu nově: buduje apriorní psychologii, kde jsou mezi stavy nutné vztahy, a tím umožňuje Husserlovu fenomenologii. Až Brentanovi žáci více recipují Bolzana. Dr. Urban vstupuje s citátem, kde je Bolzano podle Husserla naivní (1900).

Šebestík se ptá: co nuda deprese, netečnost? K čemu se vztahují?

Janoušek: na dimenzi zájem/nezájem nemá Brentano nástroje a nedokáže říct, co je zde intencionalní předmět.

Peregrin: a co věta je mi teplo?

Janoušek odpovídá, že teplo je intencionální předmět, pocit je o počítku a má asubjektivní význam. Dále vysvětluje historickou souvislost mezi Bolzanovým žákem Zimmermannem, který učil na vídeňské univerzitě, tudíž Twardovski byl žákem Brentana i Bolzana. Pokud jde o Vídeňský kroužek a jeho přihlášení se k Brentanovi, šlo spíše o obecné prohlášení, o společné zvědečtění filosofie oproti německému idealismu (pro Brentana včetně Kanta). Korespondence Mach-Brentano ukazuje spřízněnost obou myslitelů navzdory rozdílům. V otázce znovuoobjevení platonismu v devatenáctém století vidí Janoušek jako spojnicí Lotzeho, nejpoblárnějšího německého filozofa a přítele Brentana, který své žáky posílal habilitovat se k němu, pak se znali i Frege a Stumpfe. Avšak Brentano se k módnímu platonismu nepřipojil a zůstal na konci století osamocen.

Prof. Peregrin zahajuje všeobecnou diskuzi.

Janoušek vysvětluje absenci anglicky psané sekundární literatury k Husserlovi její nízkou kvalitou a zaměřeností na pozdního Husserla, jakož i snahou číst fenomenologii skrze analytickou tradici.

Prof. Kouba chválí disertaci, upozorňuje však na zmatení pojmů existenciální a existenční.

Prof. Peregrin se táže, v jaké formě disertace vyjde a zda bude změněna.

Následuje tajné hlasování, ve kterém se pět z přítomných pěti členů komise vyslovuje pro udělení titulu doktor (Ph.D.), proti není nikdo.

Zapsal: Dr. Marek Tomeček

Za správu:

